

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV ÖST RAPPORT 2007:10

ARKEOLOGISK FÖRUNDESRÖKNING

Äldre stenålder i Jägarvallen

Arkeologisk förundersökning i samband med
ny gång- och cykelväg längs med Jägarvallen i Linköping
RAÄ 134, 135, Kärna socken
RAÄ 271, Slaka socken
Malmen 2:7, 3:12, Odalbygden 8
Linköpings kommun
Östergötland
Dnr 422-3547-2006

Fredrik Molin

UV ÖST RAPPORT 2007:10

ARKEOLOGISK FÖRUNDESRÖKNING

Äldre stenålder i Jägarvallen

Arkeologisk förundersökning i samband med
ny gång- och cykelväg längs med Jägarvallsvägen i Linköping
RAÄ 134, 135, Kärna socken
RAÄ 271, Slaka socken
Malmen 2:7, 3:12, Odalbygden 8
Linköpings kommun
Östergötland

Dnr 422-3547-2006

Fredrik Molin

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Öst

Roxengatan 7, 582 73 Linköping

Tel. 013-24 47 00

Fax 013-10 13 24

uvost@raa.se

www.raa.se/uv

Omslagsbild Grov plattformskärna i kvarts från Objekt 2. Foto Claes Brännfjord.

Produktion/grafisk form Britt Lundberg

Grafik Lars Östlin

Foto Claes Brännfjord, Fredrik Molin

Utskrift UV Öst, Linköping 2007

Kartor ur allmänt kartmaterial, ©Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3.

© 2007 Riksantikvarieämbetet

UV Öst, Rapport 2007:10

ISSN 1404-0875

Innehåll

Sammanfattning	5
Bakgrund	7
Syfte	7
Kulturmiljö	7
Frågeställningar	7
Metod och genomförande	7
Resultat och åtgärdsförslag	8
Objekt 1	8
Objekt 2	8
Objekt 3	9
Referenser	11
Administrativa uppgifter	11
Bilaga 1. Analyserade ¹⁴C-prover	12
Bilaga 2. Profilritningar, Objekt 1 och 3	13

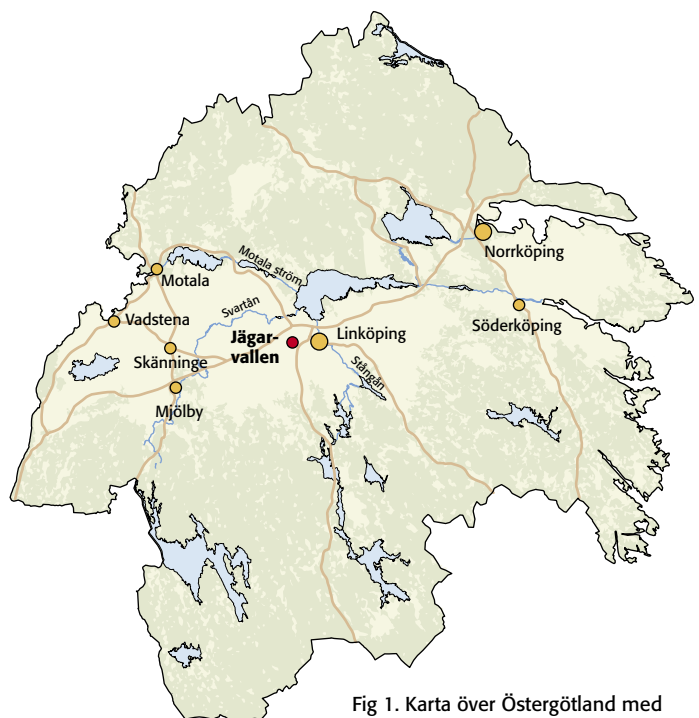

Fig 1. Karta över Östergötland med platsen för undersökningen markerad.

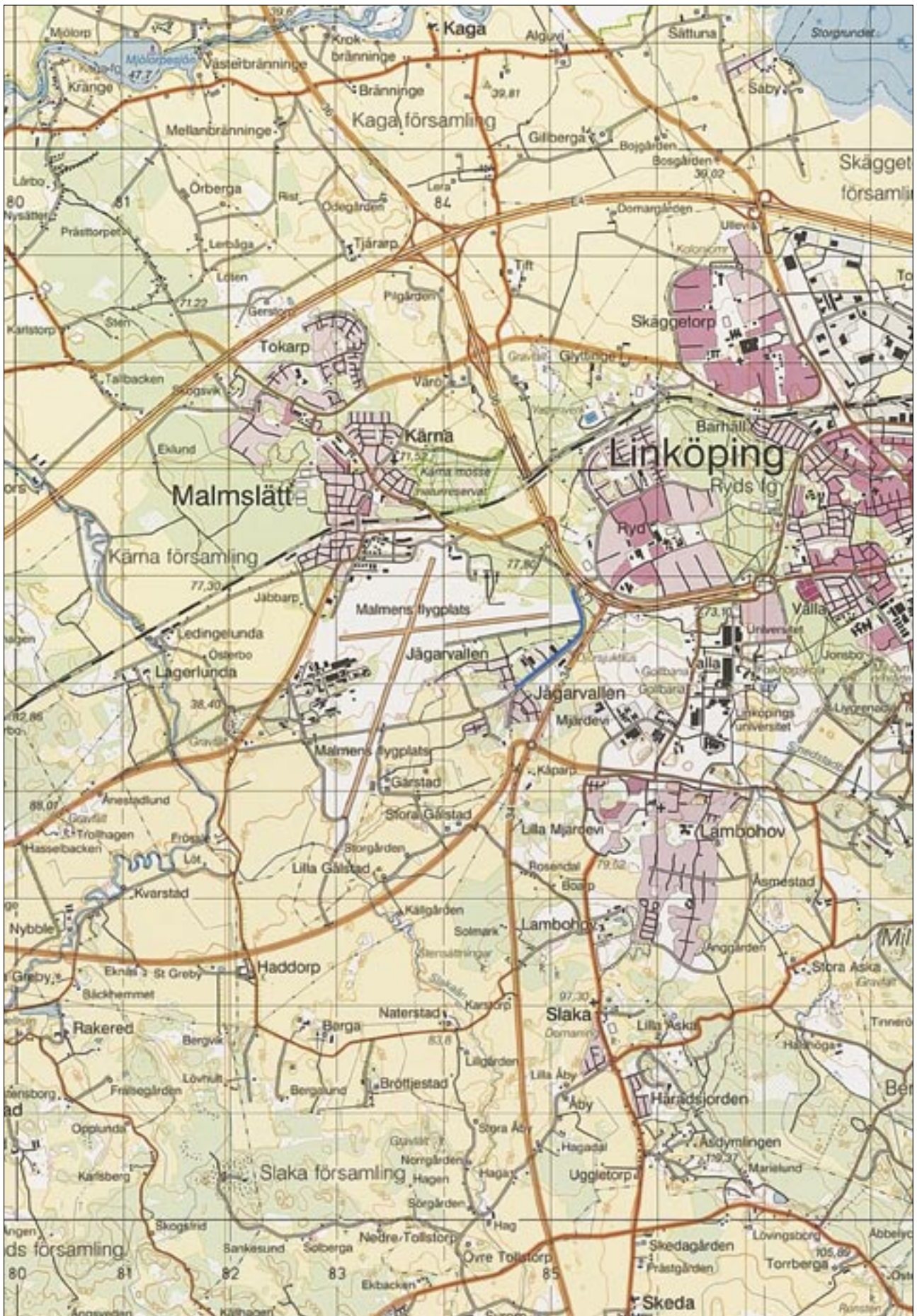

Fig 2. Topografiska kartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:50 000.

Arkeologisk förundersökning Äldre stenålder i Jägarvallen

Sammanfattning

Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV Öst, genomförde under september 2006 en arkeologisk förundersökning längs med Jägarvallsvägen mellan Ryd och Jägarvallen i Linköping, inom Malmen 2:7 och 3:12 samt invid Odalbygden 8, i Kärna och Slaka socknar, Linköpings kommun, Östergötland.

Förundersökningen föranleddes av att Vägverket Produktion påbörjat byggnation av ny gång- och cykelväg på uppdrag av Linköpings kommun varvid nya fornlämningar påträffades i samband med det pågående arbetet. Den arkeologiska förundersökningen har skett på uppdrag av Länsstyrelsen i Östergötlands län.

Vid undersökningen dokumenterades boplatslämningar och fynd från mesolitikum inom tre delområden. Lämningarna har ¹⁴C-daterats till mellan 7000–6200 f Kr.

Efter utförda undersökningar anser Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV Öst i samråd med Länsstyrelsen att det inte finns fortsatta hinder för den pågående byggnationen. De totala utbredningsområdena för de nypåträffade fornlämningarna är emellertid inte kända, varför framtida anslutande exploateringar sannolikt kommer att innebära fortsatta arkeologiska åtgärder.

Ansökan om eventuella framtida tillstånd enligt Lag (1988:950) om kulturminnen m m ställs till Länsstyrelsen, vilka beslutar i ärendet.

Fig 1. De nya fornlämningarna påträffades i samband med byggnationen av ny gång- och cykelväg. Foto Fredrik Molin.

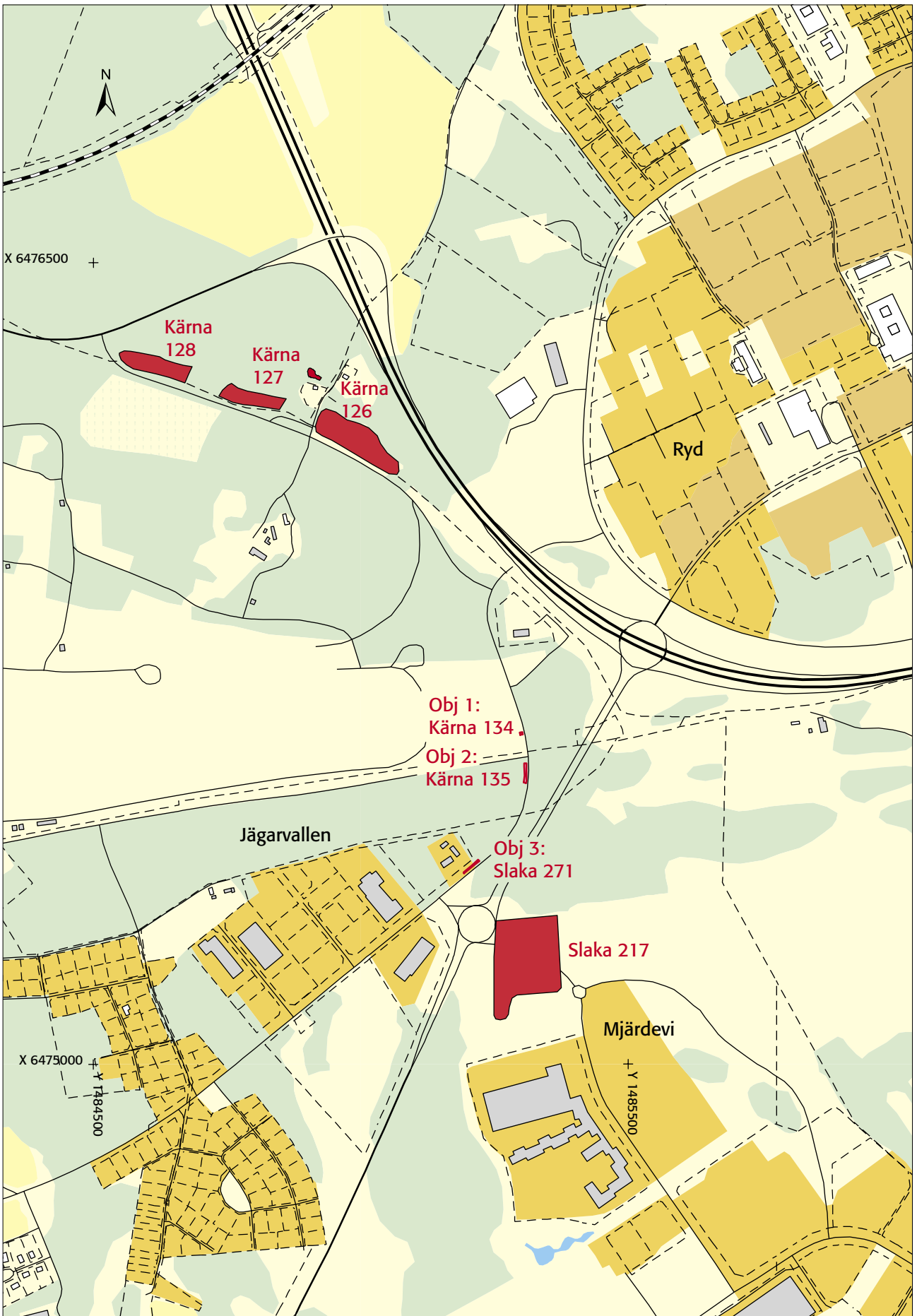

Fig 4. Fastighetskarta med Objekt 1-3 markerade. Skala 1:10 000.

Bakgrund

Väggerket Produktion påbörjade under 2006 på uppdrag av Linköpings kommun byggnation av en ny gång- och cykelväg längs med Jägarvallsvägen mellan Ryd och Jägarvallen i Linköping. Längden på den projekterade sträckan uppgick till närmare 1,2 kilometer. I samband med den påbörjade exploateringen påträffades nya tidigare okända fornlämningar. I samband med en besiktning kunde fynd av skärvsten, slagen kvarts samt härdar iakttas inom tre områden av arbetsområdet (Objekt 1–3).

Syfte

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var att om möjligt dokumentera och ta bort de lämningar som påträffats i samband med den pågående exploateringen, samt att klarlägga om ytterligare fasta fornlämningar fanns inom det planlagda arbetsområdet. En ytterligare målsättning var att datera de undersökta lämningarna med hjälp av ¹⁴C-analys.

Kulturmiljö

Sträckningen för gång- och cykelvägen ligger nära kända fornlämningsområden från äldre stenålder.

Den planerade gång- och cykelvägen sträcker sig över en större isälvsavlagring med mestadels finare sandmaterial, det så kallade Malmslättfältet. I anslutning till denna har flera fornlämningar undersökts, främst i form av stenåldersboplatser. Nära Mjärdevi-rondellen har RAÅ 217 i Slaka socken tidigare undersökts, ett boplatsoområde med anläggningar och fynd av slagen kvarts. Den norra delen av sträckningen ligger dessutom i närområdet av RAÅ 126–128 i Kärna socken som utgör ett större fornlämningsområde från i huvudsak stenålder i närheten av Trädgårdstorp och Malmen Återvinningscentral (Molin 2006). Stenålderslämningarna har främst kunnat dateras till mesolitikum, mellan 7500–6000 f Kr, och visat sig i dess äldsta skede ansluta till Ancylussjöns forna strandområde, idag beläget ca 75 m ö h.

De lämningar och fynd som iakttogs inom arbetsområdet indikerade således en sannolik datering till stenålder. Det aktuella området ligger mellan 80–85 m ö h.

Objekt 1 och Objekt 2 omfattade tillsammans en ca 40 meter lång sträcka på ömse sidor av en av infartsvägarna till Malmens flygplats. Norr om infarten (Objekt 1) utgjorde ytan del av inflygningszonen för Malmens flygplats i en svag södersluttning, fri från vegetation utöver gräs och ljungväxter. Söder om infarten (Objekt 2) låg området i dikeskanten mot skogsmark nära en lokal sandtäkt.

Objekt 3 omfattade en ca 30 meter lång sträcka i anslutning till parkeringen vid Djursjukhuset Jägarvallen. Ytan uppvisade närmast plan mark med gles tallskog.

Frågeställningar

De primära frågeställningarna var att utvärdera karaktären på lämningarna samt deras kronologiska tillhörighet.

- Vilka typer av lämningar (anläggningar) har skadats av den påbörjade exploateringen?
- Kan lämningarna dateras via fynd och analyserade ¹⁴C-prover?

Metod och genomförande

Ytan för Objekt 1 var redan urschaktad med grävmaskin. Lämningen påträffades i kvarvarande markprofil vilken enbart rensades med handredskap. Objekt 2 och Objekt 3 var delvis redan avtorvade av grävmaskin. Här vidtog viss kompletterande avbaning med maskin samt vidare rensning med handredskap.

Dokumentationen av schakt och påträffade lämningar utfördes på vedertaget sätt, via skalritningar (plan- och sektion) samt digitala foton. Förundersökningens schakt, anläggningar och fynd har i efterhand digitaliserats och registrerats i Riksantikvarieämbetets informationssystem Intrasis.

Fig 5. Ytan för Objekt 1 var redan urschaktad med grävmaskin. Lämningen påträffades i kvarvarande markprofil. Foto från N av Fredrik Molin.

Fig 6. Fynd av slagen kvarts i form av kärnor och avslag från Objekt 2. Foto Claes Brännfjord.

Resultat och åtgärdsförslag

Objekt 1

Inom Objekt 1 identifierades spridda skärvstenar längs en sträcka av 5 meter. Skärvstenen påträffades ner i tillsynes opåverkad undergrund av sand, direkt under ett brandskikt med sot och kol, ca 0,04 meter tjockt. Brandskiktet var i sin tur överlagrat av kvarvarande matjord och vegetationsskikt. Brandskiktet tolkas vara yngre än skärvstenen och behöver inte härröra från förhistorisk tid. I anslutning av skärvstenen och överlagrat av brandskiktet undersöktes en grop vilken var synlig i kanten av den kvarvarande markprofilen. Gropen, A203, var synlig 0,8 meter och var 0,4 meter djup, med rundad botten. Fyllningen bestod av svagt sotig urlakad sand med enstaka kolfragment. Tillvarataget kol har bestämts härröra från tall och har ^{14}C -daterats till 7515 ± 55 BP (Ua-28131), dvs mellan 6440–6260 f Kr med 1 sigmas kalibrering.

Skärvstenen samt anläggningen tillhör med stor sannolikhet en mesolitisk boplats i området. Utbredningen av denna boplats är i dagsläget okänd. Lämningen har registrerats i FMIS (Riksantikvarieämbetets informationssystem om fornminnen) som RAÄ 134 i Kärna socken.

Objekt 2

Objekt 2 låg i dikeskant mot skogsmark, mellan befintlig gata och en äldre sandtäkt. Ytan var avtorvad av maskin inom arbetsområdet och därmed var undergrunden i form av sandig morän redan blottlagd. Torv- och vegetationsskikt låg samlat i begränsade dumphögar inom ytan. Efter handrensning konstaterades spridda skärvstenar samt fynd av slagen kvarts inom ett område av ca 20x2 meter. Ytterligare skärvsten och slagen kvarts, samt ett avslag av porfyr insamlades från kvarvarande dumphögar. Totalt 2 kvartskärnor, 6 kvartsavslag samt 1 avslag av porfyr insamlades (Fnr 2–6). Inga ytterligare boplatslämningar i form av anläggningar kunde identifieras i samband med handrensningen.

Avståndet till lämningarna inom Objekt 1 är inte större än 50 meter. Det får därmed anses som troligt att skärvstenen och fynden inom Objekt 2 tillhör samma mesolitiska boplats i området. Lämningarna inom Objekt 2 har registrerats i FMIS som RAÄ 135 i Kärna socken.

Fig 7. Undersökningsområdet vid Objekt 3, vid infarten till Djursjukhuset Jägarvallen.
Foto från SV av Fredrik Molin.

Objekt 3

Inom Objekt 3 påträffades boplatsslämningar i dikeskanten mellan Jägarvallsvägen och Djursjukhuset Jägarvallen. Ytan var endast ytligt avtorvad med maskin inom arbetsområdet. Vid den kompletterande avbanningen påträffades två förhistoriska anläggningar i form av en grop och en härd. Lämningarna rensades fram med handredskap i den fina bottensanden. Ytan var tidigare bevuxen med glesa tallar. Gropen, A204, var rund 0,8 meter i diameter och 0,3 meter djup. Fyllningen utgjordes av sotig sand med kol. Ett avslag av kvarts, Fnr 1, kunde tillvaratas i samband med undersökningen. Härden, A205, var oval till formen och mätte 1,9x1,2 meter. Den var endast 0,1 meter djup med en flack bottenprofil. Fyllningen utgjordes av sotig sand och kol samt en gles skärvstenspackning. Två ^{14}C -analyser daterar anläggningarna till mesolitikum, 7945 ± 60 BP (Ua-28132) respektive 7980 ± 55 BP (Ua-28133), dvs samstämmigt till mellan 7050–6700 f Kr med 1 sigmas kalibrering. I båda fallen bestämdes kolet härröra från tall.

Fig 8. A204 vid Objekt 3. Grop med sotig fyllning.
Fynd av slagen kvarts. Foto Fredrik Molin.

Fig 9. A205 vid Objekt 3. Härd med sotig fyllning och gles packning av skärvstenar. Foto Fredrik Molin.

Lämningarna inom Objekt 3 har registrerats i FMIS som RAÄ 271 i Slaka socken. Det är uppenbart att anläggningarna tillhört en mesolitisk boplatz i området. Avståndet till den redan undersökta RAÄ 217 i Slaka socken, där idag den s k Mjärdevi-rondellen ligger, uppgår endast till 100 meter.

Sett i ett större perspektiv är det uppenbart att kantonerna av det stora Malmslättfältet hyser betydande lämningar från stenålder och mesolitisk tid, framför allt inom höjdintervallen 70–80 m ö h. Från den endast ca 900 meter långa sträckan mellan Malmen Återvinningscentral – Mjärdevi-rondellen känner vi idag till tre sammanhängande boplatzområden; RAÄ 126–128, RAÄ 134–135 samt RAÄ 217 och 271, samtliga daterade till mesolitikum inom samma tidsintervall, mellan 7500–6000 f Kr. Det förefaller därmed fullt möjligt att boplatzlämningarna sammantaget påvisar ett sammanhängande boplatz- och aktivitetsområde i kanten av det stora sandfältet.

Efter utförda undersökningar anser Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV Öst i samråd med Länsstyrelsen att det inte finns fortsatta hinder för den pågående byggnationen. De totala utbredningsområdena för de nypåträffade fornlämningarna är emellertid inte kända, varför framtida anslutande exploateringar sannolikt kommer att innebära fortsatta arkeologiska åtgärder.

Ansökan om eventuella framtida tillstånd enligt Lag (1988:950) om kulturminnen m m ställs till Länsstyrelsen, vilka beslutar i ärendet.

Linköping i januari 2007

Fredrik Molin

Referenser

Molin, F. 2006. Trädgårdstorp. Boplatsslämningar från senneolitikum och bronsålder. Arkeologisk förundersökning och slutundersökning. Riksantikvarieämbetet. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. *UV Öst Rapport* 2006:53.

Administrativa uppgifter

Län: Östergötland

Landskap: Östergötland

Kommun: Linköping

Socken: Kärna, Slaka

Plats: Jägarvällsvägen, Malmen 2:7, 3:12, Odalbygden 8

Fornlämning: RAÄ 134, 135 i Kärna sn, RAÄ 271 i Slaka sn

Läge: Ekonomiskt kartblad 8F 5h LINKÖPING

Undersökningens mittpunkt: X6475549 Y1485308

Koordinatsystem: RT90, 2,5 gon V

Höjdsystem: RH00

Riksantikvarieämbetet dnr: 422-3547-2006

Länsstyrelsen dnr: 431-17674-06

Länsstyrelsen beslutsdatum: 20 september 2006

Projektnummer: 1520847

Intrasisprojekt: O2006137

Rapportnummer: 2007:10

Ansvarig arkeolog: Fredrik Molin

Personal: Arne Jernér

Beställare: Länsstyrelsen Östergötland

Kostnadsansvarig: Linköpings kommun

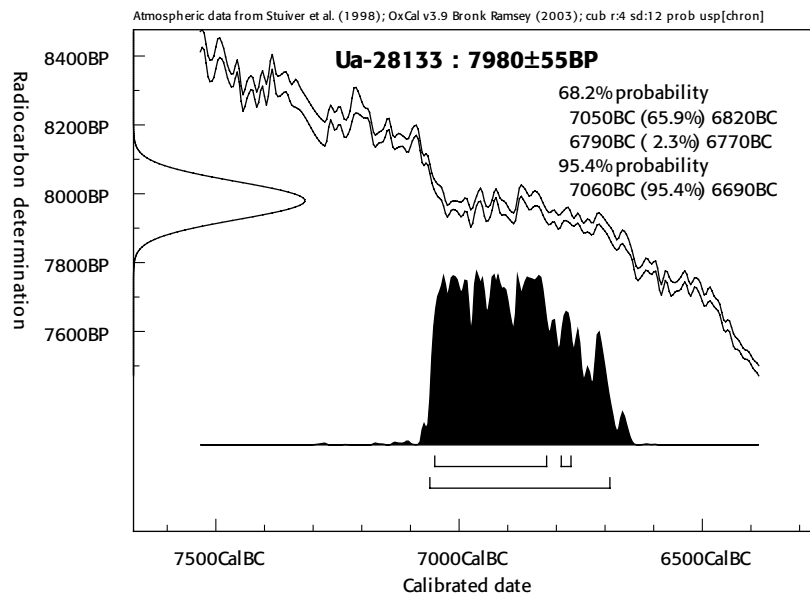
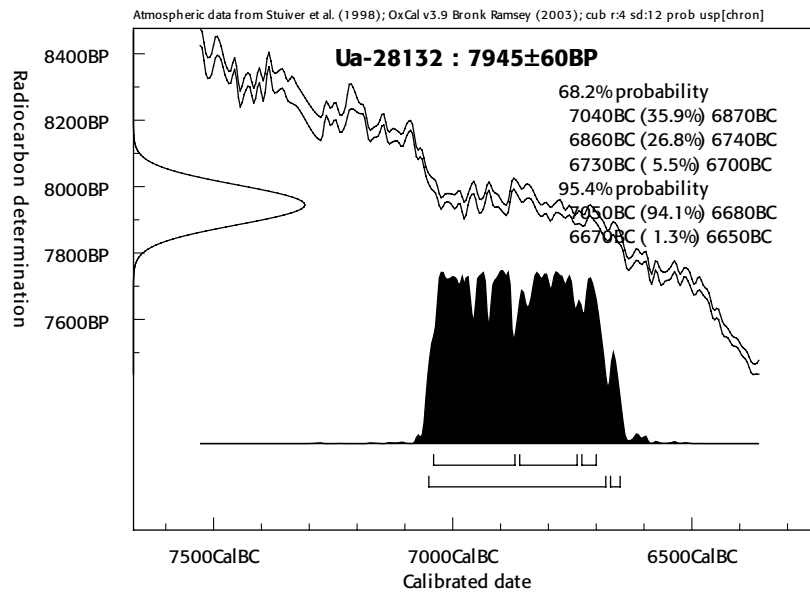
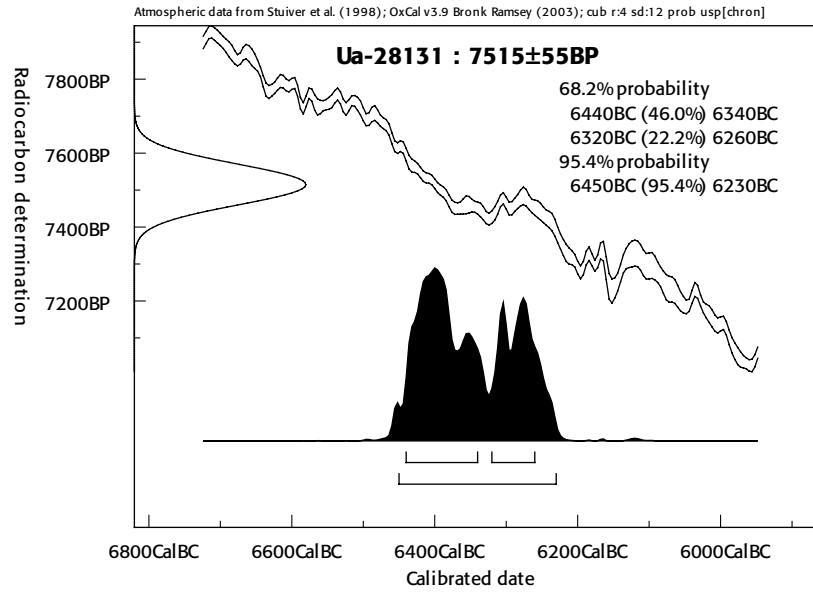
Undersökningstid: 2006-09-21

Undersökt yta: 70 löpmetrar

Arkivhandlingar: Till ATA, Stockholm: Profiliritningar 2 ark, skala 1:20.

Fynd: RAÄ 271, Slaka sn, Fnr 1 samt RAÄ 135, Kärna sn, Fnr 2–6 förvaras på UV Öst i Linköping i avvaktan på fyndfördelning.

Bilaga 1. Analyserade ¹⁴C-prover

Bilaga 2. Profiliritningar, Objekt 1 och 3

